

Vi ville nok blive forbavsede, hvis et af de store monopolfirmaer pludselig lancerede ytringsfrihed til folket

Om Århus Filmværksted

Bent Blindbæk er klubmedarbejder, Niels Svolgaard er cand. mag. og Ib Lund er havnearbejder. De film, som omtales i artiklen, ud-

lejes gennem Århus Filmværksted, Frederiksgade 73, 2. o.g., 8000 Århus C. Telefon 06-12 48 75.

Hvad er Århus Filmværksted?

Af Bent Blindbæk

Århus Filmværksted blev officielt indviet den 17.2. 1978. Forud for den officielle indvielse var gået et par år med diskussioner om struktur, indsamling af apparatur, afprøvning af teknik osv., så ved den officielle åbning havde vi i virkeligheden fungeret som værksted i næsten et år og havde på det tidspunkt 10 produktioner i gang. Når vi gik i gang med dette arbejde, var det, fordi vi i 1976 så, hvor let Det Danske Filminstitut nedlagde den statsdrevne workshop (se side 64). Desuden mener vi, at mulighederne for at lave film ikke skal være afhængig af den politiske temperatur, men tværtimod øges når det politisk bliver koldere. Derfor måtte vi selv gå i gang.

Gennem et par konkrete produktioner havde vi opdaget, at vi — trods myterne om hvor svært det er at lave film — med en god portion energi og nogle fejltagelser kunne lave film, der fungerede efter hensigten: skabe debat i de grupper, de var henvendt til.

Teknik

I forhold til valg af teknik tog vi udgangspunkt i den nedlagte workshops positive erfaringer med super-8. Da den udvikling, som startede dér, blev videreført i research-arbejdet til Danmarks-filmen, stod vi med en god portion praktisk viden, som kunne tages i anvendelse, da Det Danske Filminstitut også "nedlagde" Danmarksfilmen.

En anden årsag til, at vi valgte at lave super-8-værksted var — ud over at vi til at starte med selv havde et par super-8-kameraer — at hvis man virkelig vil give mange mennesker mulighed for at komme til orde i filmmediet og realisere snakken om mediedemokratisering, skal man selvfølgelig vælge det medie, de fleste har liggende derhjemme. I tusindvis ligger super-8-kameraerne klar over hele landet.

Produktionsprisen for film i super-8 er væsentlig billigere end alle andre formater. Også redigeringsapparatet er billi-

Om Danmarks-filmen

Den svenske filminstruktør Stig Björkman var spillefilms-konsulent ved Det danske Filminstitut i perioden 1975-77. Det er en sådan konsulents opgave at komme med indstillinger til filminstitutts bestyrelse om, hvilke spillefilm man bør støtte eller ikke støtte.

April 1976 forelagde Björkman for sin bestyrelse et projekt, der blev betegnet som Danmarks-filmen. Tanken var at en gruppe mennesker, som repræsenterede en vis ikke-kommerciel film-ekspertise og havde en vis erfaring fra filmværksteder, skulle udarbejde et grundlag for en biograffilm, som skulle skildre et »folkets Danmark« fortalt af de medvirkende selv.

En gruppe blev nedsat (bestående bl.a. af en del af bidragyderne til denne bog). Den arbejdede et års tid. Den fandt frem til et antal grupper (beboergrupper, arbejdspladsgrupper, børn, gamle osv.), som man ville tilbyde at lave film om sig selv, samtidig med at gruppen foretog en del efterforskning af de tekniske realiseringsmuligheder, bl.a. efter hvilke metoder man med fordel kunne opblæse super-8-optagelser til biograf-formaterne.

Arbejdet sluttede med en udarbejdelse af en efter omstændighederne yderst grundig synopsis til en sådan biograffilm. Og konsulent

Björkman var tilsyneladende tilfreds med oplægget. Han indstillede i hvert fald projektet til støtte hos filminstitutts bestyrelse. Det er kutyme, at institut-bestyrelsen følger indstillingerne fra konsulenterne. Dette princip er kun blevet brudt to gange, nemlig i forbindelse med Jens Jørgen Thorsens planlagte film om Jesus' mange ansigter — og så i forbindelse med Danmarks-filmen. Bestyrelsesmedlemmernes begrundelser for afslaget var yderst forskelligartede. Et enkelt af medlemmerne meddelte, at det ikke ville være særlig politisk opportunt at komme slæbende med en sådan film. En anden sagde, at han ikke kunne overskue projektet. Den lidt mere officielle begrundelse gik på, at Folketinget i marts 76 havde besluttet, at filminstituttet ikke måtte bruge penge på driften af en workshop, og at en bevilling til denne Danmarks-film godt med lidt ond vilje kunne opfattes som en omgåelse af dette forbud. Bag dette juridiske spilfægteri lå også et tydeligt ubehag ved begrebet kollektivt kunstnerisk arbejde. Bestyrelsens talsmand i kunstneriske anliggender lagde ikke skjul på at kunst — for ham — var noget som blev skabt af »det enkelte, geniale temperament«. Et kollektivt projekt som Danmarks-filmen indeholdt en forflygtigelse af det kunstneriske ansvar.

E.T.

gere, og da den tekniske kvalitet er blevet væsentligt forbedret de seneste år, kan vi ikke se nogen grund til at vælge en anden teknik.

Århus Filmværksted har på nuværende tidspunkt to produktionsenheder og en redigeringsenhed.

Apparatet er for en dels vedkommende stillet til rådighed for værkstedet af folk, som selv bruger det en gang imellem, men som giver værkstedet ret til at udlåne det i den tid, hvor de ikke selv bruger det. Derudover har værkstedet modtaget meget i støtte fra Danmarks Filmfond. (Danmarks Filmfond er en fond, der blev dannet af redaktionsgruppen bag Danmarksfilmen i reaktion mod Det Danske Filminstituts slagtning af filmen).

Peter, en 9-årig dreng, foretog sommeren 77 en rundrejse i Tyrkiet sammen med sin onkel. Super-8 optagelser fra denne rejse er blevet til en film med titlen »Børn i Tyrkiet« (25 min.). Peter og hans onkel besøgte børn i forskellige samfundslag for at fortælle om børns situation i Tyrkiet. Peter kommenterer filmen. Tyrkiske fremmedarbejderbørn — bosat i Århus — har deltaget i redigeringen af filmen og lægger stemmer (danske) til filmens børn. Filmens færdiggørelse er sket gennem Århus Filmværksted.

Danmarks Filmfond

Gruppen bag DANMARKS-FILMEN (se noten s. 30) oprettede den 17. februar 1977 en privat »Danmarks Filmfond«. Fondens formål er bl.a.:

1. »at oprette geografisk spredte medieværksteder, der kan yde økonomisk støtte, optagerudstyr og teknisk bistand til grupper og enkeltpersoner, foreninger og institutioner, der uafhængigt af enkelte politiske partier og grupperinger virker for ligeberettigelse mellem alle grupper i samfundet«,
2. »at arbejde for distributionsmuligheder af

disse og på lignende grundlag producerede film, video- og dias-programmer«,
3. »at arbejde for oprettelse af biografier og video-cafeer geografisk spredt i landet til visning af disse projekter«.

I fundatsens § 3 hedder det: »Fondens kapital og tekniske udstyr tilvejebringes ved gaver, legater og ved løbende bidragydelse fra enkeltpersoner og organisationer, som er solidarisk med fondens formål.«

Danmarks Filmfond har adressen Østergade 46, 8000 Århus C. Giro 3 30 34 46.

E.T.

Økonomi

For at klare udgifterne til husleje, varme og administration, har deltagerne i værkstedet i lang tid haft en ansøgning liggende hos Århus Kommune om støtte til driften af værkstedet, og en godkendelse af den vil hjælpe os godt over en del problemer i øjeblikket. Men ellers vil vi aldrig gøre os afhængig af kommunal eller statslig støtte. På længere sigt håber vi at kunne drive værkstedet gennem en selvfinansiering.

Når en produktion er blevet godkendt af værkstedets bestyrelse, har det indtil nu p.g.a. vores økonomiske situation været op til producenterne selv at skaffe kapital til køb af råfilm og laboratoriarbejde. Når filmen er færdig, og der begynder at komme indtægter, får producenterne først betalt deres udlæg af råfilm og laboratorie. Dernæst får værkstedet en afgift, som beregnes i forhold til brugen af apparaturet. Denne afgift dækker afskrivning og vedligeholdelse af apparatur. Hvis der kommer et overskud ud over disse to poster, skal det anvendes til et formål, der på forhånd er aftalt mellem producent og værksted.

Disse betingelser vil nogle opfatte som meget barske, men de skal ses på baggrund af, at alt arbejde i Århus Filmværksted er ulønnet — der er ingen muligheder for løn og fede midt-dage. Vi ser værkstedet som et alternativ til professionel filmproduktion. Og vi mener, at filmarbejdere, som lever af at lave film, eller som gerne vil leve af det, har mange flere muligheder for at skaffe kapital til at lave film for end mennesker, som går i gang for første gang. Og selvfølgelig er der slet ikke råd til lønninger og deslige, hvis vi skal lave film på vore egne betingelser.

Formål

Værkstedet er oprettet som en selvejende institution. Det betyder i vores tilfælde, at bestyrelsen består af fire af grundlæggerne af værkstedet og to repræsentanter valgt mellem brugerne. Denne bestyrelse står for den daglige drift og tager stilling til, hvilke produktioner der skal sættes i gang. Ifølge formålsparagraffen i vedtægterne kan produktionsstøtte gives til »grupper og enkeltpersoner, foreninger og institutioner, der uafhængigt af enkelte politiske partier og grupperinger virker for ligeberettigelse mellem alle grupper i samfundet, ved at ar-

»Arbejdspladsfilm må efter vores mening i lige så høj grad omhandle de årsager, der er til konflikterne — deres forankring i den daglige undertrykkelse.

Det er disse oplevelser og erfaringer, der ligger til grund for konflikterne. Den rationalisering, der foregår uden at der tages hensyn til menneskene, den omgåelse af sikkerhedsbestemmelserne, som dagligt opleves, eller de fyringer, som er slet skjulte politiske repressioner — er de årsager, som er konflikternes grundstof. Men det er meget sjældent de ses på arbejdspladsfilm. De omtales som regel kun.

Det skyldes nok, at filmfolkene først dukker op, når konflikten er brudt ud, og sagen dermed er varm. Den eneste måde at få disse erfaringer videregivet på er derfor at lade arbejderne selv filme deres egen hverdag. Det er den eneste måde, de kan få deres oplevelser og meninger ud på. Og i den sammenhæng er super-8 endnu den bedste mulighed. (...)

På den måde kan arbejderne bruge deres egne erfaringer uden om eksperterne, der har teknikken, men mangler sammenhængen. Det er vigtigt, at det er de involverede,

der udnytter deres egne erfaringer og ikke et hold professionelle, der kommer til for at spille Karl Smart på andres erfaringer. Dette er netop resultatet af mange filmholds opsøgende arbejde. Der er blevet nasset på almindelige menneskers erfaringer i lang tid. (...)

Netop den daglige nedslidning gør, at energien til at nedfælde/filme hverdagen ikke er særlig stor om aftenen efter 8 timers slid. Derfor er det nødvendigt at sikre muligheden for at tage orlov det stykke tid, som en sådan proces tager. Dette er en anden betingelse.

Den kunne opfyldes f.eks. gennem LOs nyoprettede kulturfond. Her kunne man stille den nødvendige økonomi til rådighed. Det vil være en langt bedre uddeling end den, der vil følge kulturkonferencen på LO-skolen, hvor man konkluderede, at professionelle kunstnere skulle sætte sig sammen med arbejdere, så disse kunne fortælle deres oplevelser, så kunstnerne kunne skrive en formfuldendt arbejdersnovelle.«

En repræsentant for Århus Filmværksted i tidsskriftet Levende Billeder, maj 1978.

bejde for de i FN's charter nedfældede principper om alle menneskers ubetingede ligeberettigelse, og dermed modarbejder udbytning og undertrykkelse, og som vil bruge billedmediet som udtryks- og kommunikationsmiddel i dette arbejde”.

Af de produktioner, der på nuværende tidspunkt er i gang i værkstedet, bliver hovedparten lavet af grupper, og fælles for grupperne er, at de aldrig før har arbejdet med filmmediet. Fra værkstedet modtager de — foruden lån af apparatur — konsulentbistand under hele processen. Vi har lagt megen vægt på ikke at overøse grupperne med tekniske forklaringer, da det meget let bremser dem og gør dem forvirrede i forhold til formålene med deres film, men hen ad vejen når de føler behov for det, give dem den fornødne bistand.

Vores formål er at få så mange som muligt til at arbejde med filmmediet. Derfor forsøger vi at få medlemmer fra færdige produktioner til at være konsulenter for nye produktioner, således at gruppernes erfaringer hele tiden bliver basis for nye produktioner, der så får erfaringer, der så igen . . . osv.

I en verden, hvor filmmediet spiller så stor en rolle, som det gør i vores samfund, er det alt for farligt helt og holdent at overlade produktionen til professionelle, uanset hvor dygtige, kritiske eller mediedemokratiske de er.